

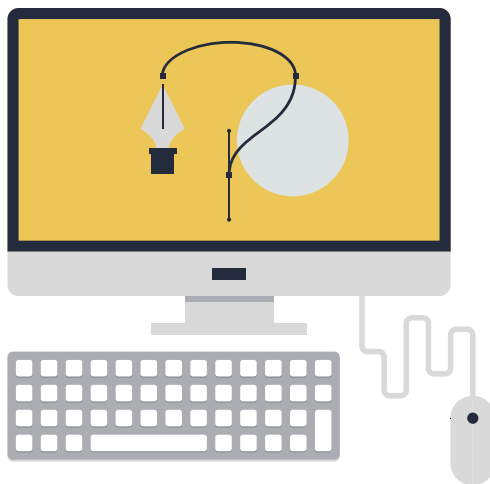

Otwarcie na sukces

– alternatywne formy pracy
w dydaktyce języków obcych

Beata Karpeta-Peć

Otwórzcie się, macie możliwości – chciałoby się powiedzieć uczniom na lekcji językowej w niejednej klasie. Lekcja niemieckiego (jak i każdego języka obcego) może wzbudzić w uczniach poczucie bycia samodzielnym, kreatywnym – po prostu chęć działania.

Jedną z możliwości wspierania takich postaw i zachowań uczniów są otwarte formy pracy. Ich planowanie wymaga od nauczyciela wysiłku, czasu i korzystania z własnych talentów. Wychodzę jednak z założenia, że kreatywny nauczyciel to kreatywny uczeń. Przyjemność planowania przez nauczyciela nietypowej lekcji przekłada się na przyjemność uczenia się odczuwaną przez uczniów na takiej lekcji.

Poniżej przedstawiam cztery scenariusze lekcji języka niemieckiego (do wykorzystania także na lekcjach innych

języków), każdy wykorzystujący inną otwartą formę pracy. Mają być one inspiracją dla nauczycieli, którzy najlepiej znają swoich uczniów, ich możliwości i zainteresowania. Na wstępie wypada zapytać samego siebie: czego potrzebują moi uczniowie? Co pobudziłoby ich jeszcze bardziej do pracy na moich lekcjach? Co o nich wiem? Jacy są? Czym się interesują? Jakie ich talenty są już widoczne? Czego potrzebują ja jako nauczyciel? Jakie moje zdolności mogę wykorzystać w planowaniu tych lekcji?

Praca swobodna

W kontekście glottodydaktycznym praca swobodna jest taką otwartą formą pracy na lekcjach języka obcego, w ramach której uczniowie rozwijają własną kompetencję komunikacyjną i są aktywni bez bezpośredniego kierownictwa nauczyciela, korzystając samodzielnie z udostępnionych im materiałów, przy czym zakres działań uczniów jest bardzo szeroki i ogranicza go jedynie związek z tematyką danej lekcji języka obcego (Karpeta-Peć 2008:11).

 Temat: Szkoła

 Poziom: II, III i IV etap edukacyjny – w zależności od użytych materiałów. Propozycja zastosowania pracy swobodnej na I etapie edukacyjnym por. Karpeta-Peć, Sobańska, Torenc 2013:42-45, 59-60.

Cele główne:

- uczniowie potrafią samodzielnie zdobywać wiedzę na temat szkół, przedmiotów szkolnych, przyborów szkolnych w kraju X;
- uczniowie potrafią w języku obcym czytać, słuchać, pisać i mówić na temat szkoły;
- uczniowie nabywają umiejętność samodzielnego poszukiwania informacji, korzystania z technologii komputerowej i informatycznej;
- uczniowie potrafią współpracować ze sobą, rozwiązywać konflikty, negocjować;
- uczniowie potrafią samodzielnie dokonywać wyboru treści uczenia się zgodnie z własnymi zainteresowaniami i potrzebami;
- uczniowie są zainteresowani tematyką lekcji i czują się zmotywowani do dalszej nauki języka obcego;
- uczniowie potrafią zdobyć się na refleksję nad swoją pracą (swoimi osiągnięciami językowymi i zachowaniem na lekcji).

Materiały:

1. Materiały dydaktyczne:
 - wypowiedzi uczniów z kraju X na temat szkoły, nagrania wywiadów z uczniami kraju X na temat szkoły, listy

zakupów przyborów szkolnych, schematy systemu szkolnego w kraju X i w Polsce;

- plany lekcji w języku obcym itp.;
2. Materiały uzupełniające:
 - komputer, Internet, czasopisma młodzieżowe do nauki języka obcego, słowniki itp.;
 3. Materiały pomocnicze:
 - piśmiennicze: duże arkusze papieru, flamastry, karteczki samoprzylepne, klej, nożyczki, papier kolorowy, spinacze itp.;
 - artystyczne: patyczki, włóczka, skrawki materiałów, balony, koraliki, piórka itp.;
 - muzyczne: nagranie piosenki w języku obcym na temat szkoły, spokojne nagrania instrumentalne (do wykorzystania jako tło podczas pracy swobodnej), instrumenty muzyczne itp.;
 - dodatkowe: przybory szkolne (piórnik z wyposażeniem), rekwizyty szkolne (teczka, plecak, mundurek szkolny z papieru), szylidy;
 4. Arkusze ewaluacyjne;
 5. Domowe wyposażenie do aranżacji kącików pracy;
 6. Propozycja zadań do wykonania.

Przebieg lekcji: interakcje, komentarz, cele

Pracownia językowa zostaje przygotowana do lekcji w formie językowego atelier. Nauczyciel wyznacza dwa obszary w pra-

cowni: strefę ogólną (do wspólnych spotkań wszystkich uczniów z nauczycielem) oraz strefę specjalną, przeznaczoną do pracy indywidualnej i zespołowej. W strefie ogólnej krzesła zostają ustawione w krąg. Nauczyciel umieszcza w widocznym miejscu listę z propozycją zadań językowych do wykonania. W strefie specjalnej nauczyciel aranżuje przytulne kąciaki do pracy oraz kąciak z materiałami dydaktycznymi i uzupełniającymi, a także specjalny kąciak z materiałami pomocniczymi (piśmienniczymi, artystycznymi, muzycznymi itp.; obydwa kąciaki są w formie tzw. szwedzkiego stołu). W pracowni aranżuje się także strefę odpoczynku i wytchnienia: przytulny kąciak z poduszkami, świecami, kwiatami, kamieniami, muszlami itp. Każda strefa i należące do niej kąciaki otrzymują odpowiedni szyld z intrygującą nazwą.

1. Inicjowanie (na forum) – 5 min

Nauczyciel mówi uczniom, że mottem lekcji są słowa *zrób coś po niemiecku (anglijsku/francusku...)*. Następnie omawia z uczniami otwartą listę z propozycją zadań językowych do wykonania i krótko objaśnia zasady pracy i zachowania obowiązujące na tej lekcji. W trakcie zajęć każdy uczeń powinien wykonać dowolne zadanie (jedno lub kilka), które go wyjątkowo zainteresuje. Można pracować indywidualnie lub w małych zespołach (maksymalnie czteroosobowych).

2. Eksploracja (indywidualnie) – 5 min

Uczniowie podchodzą do kąciaka z materiałami, czytają listę proponowanych zadań i wybierają według własnych preferencji. Mogą też wykonać zadanie, które sami wymyślą, a które nie zostało zamieszczone na liście.

3. Praca swobodna (indywidualnie/zespołowo) – 20 min

Uczniowie zajmują miejsca w wybranych przez siebie kąciakach pracy indywidualnej lub zespołowej. Pracują samodzielnie, korzystając z przygotowanych materiałów. Nauczyciel pomaga tylko wtedy, gdy zachodzi taka potrzeba. Stara się w tym czasie obserwować uczniów i lepiej poznać ich zachowania i zainteresowania.

4. Dyskusja i kontrola (na forum) – 10 min

Uczniowie przedstawiają wyniki swojej samodzielnej pracy pozostałym kolegom. Dzielą się ze sobą doświadczeniami, pogłębiają wiedzę, ucząc się od siebie nawzajem.

5. Refleksja (indywidualnie/na forum) – 5 min

Nauczyciel organizuje w dowolnej formie ewaluację lekcji. Uczniowie oceniają swoją własną pracę, np. zaznaczając na wykresie, w jakim stopniu opanowali nowe wyrażenia i zwroty. Formułują, czego się właśnie nauczyli, co teraz potrafią. Zastanawiają się nad swoim zachowaniem. Dzielą się spostrzeżeniami

na temat pracy swobodnej. Proponują, co można zmienić w przyszłości, by taka lekcja była jeszcze bardziej udana.

Propozycja zadań

Impuls 1.

Przeczytaj kilka wypowiedzi uczniów na temat szkoły. Przedstaw najważniejsze informacje w formie asocjogramu.

Impuls 2.

Wysłuchaj kilku wywiadów z uczniami kraju X na temat szkoły. Przygotuj się do odegrania scenki – wywiadu na temat szkoły (pamiętaj o rekwizytach).

Impuls 3

Jest wrzesień. Sporządź listę zakupów przyborów szkolnych dla rodzeństwa w wieku: 7 lat (bliźniaki: dziewczynka i chłopiec), 10 lat (chłopiec), 13 lat (dziewczynka), 17 lat (chłopak).

Impuls 4.

Porównaj system szkolny w kraju X i w Polsce. Wymyśl najwspanialszy system szkolny, który mógłby być z powodzeniem wykorzystany na Marsie.

Impuls 5.

Porównaj plany lekcji uczniów z różnych krajów świata. Weź udział w konkursie na najwspanialszy plan świata. Wykonaj plan.

Impuls 6.

Poszukaj w Internecie informacji na temat szkoły w kraju X. Porównaj te informacje z tym, co wiesz o Polsce. Zanutuj cztery informacje – hity.

Impuls 7.

Przejrzyj czasopisma do nauki języka, które poświęcone są tematowi „Szkoła”. Wybierz to, co cię najbardziej zainteresuje. Przygotuj prezentację dla klasy (może być multimedialna).

Impuls 8.

Wybierz ze słownika wyrażenia i zwroty związane z tematem „Szkoła”. Pogrupuj je. Przygotuj z tymi słówkami kartotekę lub trójwymiarowego pajęczka (do zawieszenia pod sufitem).

Praca w formie stanowisk, tzw. stacji dydaktycznych

Praca w formie przystanków uczenia się w kontekście glottodydaktycznym jest (...) otwartą formą pracy na lekcjach języka obcego, stanowiącą odmianę pracy swobodnej, w ramach której uczniowie rozwijają własną kompetencję komunikacyjną i są aktywni bez bezpośredniego kierownictwa nauczyciela, korzystając samodzielnie z materiałów przygotowanych dla nich na tzw. przystankach uczenia się, przy czym zakres działań uczniów jest wyznaczony przez nauczyciela (Karpeta-Peć 2008:30).

 Temat: Zaangażowanie uczniów w różnych krajach

 Poziom: II, III i IV etap edukacyjny – w zależności od użytych materiałów. Na I etapie edukacyjnym można przygotować dla dzieci na każdym stanowisku jedną grę językową (por. Karpeta-Peć, Sobańska, Torenc 2013:52–53).

Cele główne:

- uczniowie potrafią samodzielnie zdobywać wiedzę na temat zainteresowań uczniów w kraju X;
- uczniowie potrafią w języku obcym czytać, słuchać, pisać i mówić na temat zainteresowań;
- uczniowie nabywają umiejętność samodzielnego poszukiwania informacji, korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- uczniowie potrafią współpracować ze sobą, rozwiązywać konflikty, negocjować;
- uczniowie potrafią samodzielnie dokonywać wyboru treści uczenia się, zgodnie z własnymi zainteresowaniami i potrzebami;
- uczniowie są zainteresowani tematyką lekcji i czują się zmotywowani do dalszej nauki języka obcego;
- uczniowie potrafią zdobyć się na refleksję nad swoją pracą (swoimi osiągnięciami językowymi i zachowaniem na lekcji).

Materiały:

- numerowane szylidy;
- propozycja zadań do wykonania;
- karty obiegowe;
- materiały i zadania na stanowiskach.

Przebieg lekcji: interakcje, komentarz, cele

Pracownia zostaje przygotowana do zajęć w formie stanowisk dydaktycznych. Na ośmiu stołach, stojących w różnych miejscach sali, nauczyciel rozkłada materiały dydaktyczne. Każde stanowisko zostaje opatrzone szylidem z numerem, odpowiednio od 1 do 8. Na każdym stanowisku znajduje się tylko jedno zadanie (z odpowiednimi materiałami).

1. Informacja i struktura (na forum) – 5 min

Nauczyciel zapoznaje uczniów z zasadami pracy na lekcji w formie stanowisk dydaktycznych. Należy wykonać dowolną liczbę zadań, w zależności od własnych zainteresowań. Ucznio-

wie otrzymują kartę obiegową, na której będą sukcesywnie zaznaczać wykonane zadania.

2. Orientacja (indywidualnie)

Uczniowie poruszają się swobodnie po pracowni, przyglądają się zadaniom zamieszczonym na poszczególnych stanowiskach (przystankach).

3. Praca na stanowiskach (indywidualnie/zespołowo) – 20 min

Uczniowie wybierają pierwsze zadanie, zajmując miejsce przy odpowiednim stanowisku. Po jego ukończeniu wybierają następne zadanie. W przypadku, gdy wszystkie stanowiska są zajęte, przechodzą do zadania dodatkowego (nr 8).

4. Zakończenie (na forum) – 10 min

Uczniowie przedstawiają wyniki opracowanych samodzielnie zadań, dzielą się doświadczeniami, pogłębiają wiedzę, uczą się od siebie nawzajem.

5. Refleksja (indywidualnie/na forum) – 5 min

Uczniowie oceniają swoją pracę na lekcji. Rozmawiają z nauczycielem na ten temat.

Karta obiegowa: materiał pełnoformatowy do wydruku jest dostępny w wersji PDF na stronie www.jows.pl

Przykładowe zadania

Stanowisko 1.

Przeczytaj przygotowane przez nauczyciela ogłoszenia internetowe pt. „Szukam kolegi/ koleżanki, który(-a) ...”. Wybierz ucznia, z którym najchętniej nawiądziesz kontakt listowny. Wykonaj krótką pracę pt. „Jego/ jej zainteresowania i moje” (asocjogram, collage itp.).

Materiały: ogłoszenia internetowe w języku X; materiały pomocnicze

Stanowisko 2.

Wysłuchaj wywiadów z uczniami z kraju X. Zaznacz spinaczem na arkuszu to, co jest zgodne z prawdą. Następnie odwróć kartę i sprawdź poprawność swoich rozwiązań.

Materiały: nagrania wywiadów z gimnazjalistami na temat hobby i zainteresowań, karta pracy (prawda/fałsz), odtwarzacz CD, spinacze

Stanowisko 3.

W ramach wymiany młodzieży przyjechała do ciebie kolega/koleżanka z X. Przygotuj się do odegrania scenki, podczas której:

- zapytasz, czym się interesuje;
- opowiesz o swoich zainteresowaniach;
- ustalicie wspólne spędzenie czasu po południu.

Materiały: materiały dodatkowe do wykonania rekwizytów

Stanowisko 4.

Przygotuj odpowiedź do pytań na temat zainteresowań. Wynik porównaj z kluczem.

Materiały: arkusiki z wyciętymi pytaniami i odpowiedziami, klucz z rozwiązaniem

Stanowisko 5.

Napisz krótki list do swojego nauczyciela, w którym przedstawisz swoje nietypowe zainteresowania.

Materiały: słownik, duża papeteria, flamastry

Stanowisko 6.

Przygotuj pantomimę przedstawiającą wybrane zainteresowania oraz karty z ich nazwami w języku obcym. Podczas prezentacji inni uczniowie odgadną określenia zainteresowań, które przedstawisz.

Materiały: karteczki notesowe

Stanowisko 7.

Co odróżnia twoje zainteresowania od zainteresowań innych? Wybierz przedmiot, który najlepiej je zilustruje. Weź go do ręki i przygotuj wypowiedź na temat swoich wyjątkowych zainteresowań. Jeśli żaden z przygotowanych przedmiotów nie odzwierciedla twoich zainteresowań, możesz wykonać odpowiedni rekwizyt samodzielnie.

Materiały: różne przedmioty ilustrujące rozmaite zainteresowania

Stanowisko 8.

Wykonajcie wspólnie wielki plakat na temat zainteresowań gimnazjalistów w kraju X i w Polsce. Wykonaj część plakatu. Gdy zwolni się dla ciebie inne stanowisko, przejdź do niego. Kto inny będzie kontynuował to zadanie.

Materiały: karton, kolorowe flamastry, papier kolorowy, stare gazety, koraliki, farby, kredki

Praca projektowa

Pracę projektową w kontekście glottodydaktyki można zdefiniować następująco: jest to taka otwarta forma pracy na lekcjach języka obcego, w ramach której uczniowie rozwijają własną kompetencję komunikacyjną i są aktywni bez bezpośredniego kierownictwa nauczyciela, korzystając z samodzielnie dobieranych materiałów, przy czym zakres działań uczniów określony zostaje w fazie planowania i przekracza ramy czasowe i przestrzenne danej lekcji (Karpeta-Peć 2008:65).

 Temat: Życie w mieście i na wsi

 Poziom: wszystkie etapy edukacyjne – uczniowie formułują tematy projektów w zależności od swoich możliwości językowych i rozwojowych.

Cele główne:

- uczniowie potrafią samodzielnie zdobywać wiedzę na temat życia w miastach oraz na wsi w kraju X;
- uczniowie potrafią pytać o drogę i udzielać właściwych odpowiedzi;
- uczniowie znają obcojęzyczne nazwy podstawowych instytucji i budynków miejskich i wiejskich;
- uczniowie potrafią w języku obcym czytać, słuchać, pisać i mówić na temat miasta i wsi;
- uczniowie nabywają umiejętność samodzielnego poszukiwania informacji, korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- uczniowie potrafią współpracować ze sobą, rozwiązywać konflikty, negocjować;
- uczniowie potrafią samodzielnie dokonywać wyboru treści uczenia się, zgodnie z własnymi zainteresowaniami i potrzebami;
- uczniowie są zainteresowani tematyką lekcji i czują się zmotywowani do dalszej nauki języka obcego;
- uczniowie potrafią zdobyć się na refleksję nad swoją pracą (swoimi osiągnięciami językowymi i zachowaniem na lekcji).

Materiały:

1. Materiały dydaktyczne:
 - nagrania dialogów (pytanie o drogę), nagrania odgłosów miejskich i wiejskich, teksty z informatorów turystycznych, wypowiedzi gimnazjalistów mieszkających na wsi/w mieście, mapy, plany miast, bilety do kina, teatru, muzeum, foldery;
2. Materiały uzupełniające:
 - komputer, Internet, słowniki, leksykony i encyklopedie, zdjęcia i reprodukcje obrazów związane z życiem na wsi i w mieście;
3. Materiały pomocnicze:
 - piśmiennicze: duże arkusze papieru, flamastry, karteczki samoprzylepne, klej, nożyczki, papier kolorowy, spinacze itp.;
 - artystyczne: patyczki, włóczka, skrawki materiałów, balony, koraliki, piórka itp.;
 - muzyczne: nagranie piosenki w języku obcym na temat życia na wsi i w mieście, spokojne nagrania instrumentalne (do wykorzystania jako tło podczas pracy projektowej), instrumenty muzyczne itp.;
 - dodatkowe: rekwizyty potrzebne do odgrywania scenek *Życie w mieście i na wsi* (elementy ubioru charakterystyczne dla mieszkańców miast i wsi itp.).

Przebieg lekcji: interakcje, komentarz, cele

W pracowni przygotowane zostają materiały dydaktyczne, uzupełniające i pomocnicze, które będą wykorzystywane podczas pracy projektowej. Można zaaranżować glottodydaktyczne atelier.

Inicjowanie (na forum) – 5 min

Nauczyciel opowiada uczniom krótko, na czym polega praca projektowa. Na lekcji będą opracowywane projekty do tematu *Życie w mieście i na wsi*. Uczniowie zastanawiają się wspólnie z nauczycielem, jakie tematy szczególnie mieszczą się w tym ogólnym. Następnie wspólnie sporządzają listę zagadnień i proponują formy projektów.

Dyskusja (indywidualnie/zespołowo) – 5 min

Uczniowie formułują wspólnie ostateczne tematy projektów, którymi będą zajmować się na lekcji (wybierają z list zagadnienie i formę projektu) i zapisują każdy z nich na oddzielnej karcie. Następnie każdy uczeń wybiera spośród tych tematów ten, którym chciałby się zająć i zapisuje swój symbol na odpowiedniej karcie z tematem. Uczniowie, którzy wybrali ten sam temat, mogą pracować razem, ale nie muszą. Zespoły/uczniowie planują swoją pracę.

Praca projektowa (indywidualnie/zespołowo) – 20 min

Uczniowie pracują indywidualnie i w zespołach nad swoimi projektami. Nauczyciel współpracuje ze wszystkimi, pomaga, uczestniczy w decyzjach. Wszyscy korzystają swobodnie z dostępnych materiałów, poruszają się swobodnie po pracowni, pracując w miejscach samodzielnie wybranych.

Prezentacja wyników (na forum) – 10 min

Uczniowie przedstawiają wyniki pracy projektowej, dzielą się doświadczeniami, pogłębiają wiedzę, ucząc się od siebie nawzajem.

Ewaluacja (na forum) – 5 min

Uczniowie wspólnie z nauczycielem opowiadają o doświadczeniach, jakie zdobyli podczas pracy projektowej. Wyciągają wnioski na przyszłość.

Przykładowa lista zagadnień do pracy projektowej:

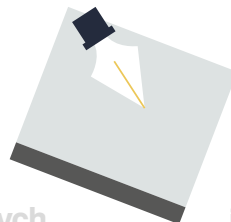
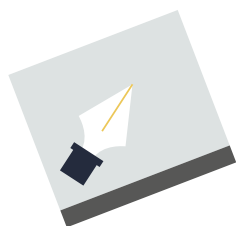
- pytanie o drogę;
- kupowanie biletów do kina/teatru/muzeum;
- środki komunikacji miejskiej;
- instytucje i budynki w mieście i na wsi;
- wiejskie i miejskie krajobrazy;
- życie w mieście i na wsi;
- miasta w kraju X i w Polsce;
- wieś w kraju X i w Polsce.

Przykładowe formy projektów na temat *Życie w mieście i na wsi*:

- mapa myśli;
- tabela;
- lista;
- plakat;
- prezentacja PowerPoint;
- nagranie audio;
- nagranie wideo;
- scenka;
- piosenka;
- artykuł do gazetki szkolnej.

Przykładowe tematy projektów:

- Nagranie wywiadu z uczniami na temat: zalet i wad życia na wsi/ w mieście;
- Opracowanie listy najważniejszych instytucji i budynków w mieście X;
- Sporządzenie kolażu na temat wiejskich krajobrazów (z podpisami).

Praca według planu dnia/tygodnia

Pracę według planu tygodniowego w kontekście glottodydaktycznym można zdefiniować następująco: jest to otwarta forma pracy na lekcjach języka obcego, w ramach której uczniowie rozwijają własną kompetencję komunikacyjną i są aktywni bez bezpośredniego kierownictwa nauczyciela, wykonując samodzielnie zadania określone w przygotowanych dla nich celowo planach dnia/tygodnia (Karpeta-Peć 2008:47).

 Temat: Rodzina

 Poziom: I-III etap edukacyjny (w zależności od materiałów oraz sposobu formułowania zadań w planie pracy).
Propozycję dla IV etapu edukacyjnego (por. Karpeta-Peć, Sobańska, Torenc 2013:50-52).

Cele główne:

- uczniowie potrafią samodzielnie zdobywać wiedzę na temat życia rodzinnego w kraju X;
- uczniowie potrafią w języku obcym czytać, słuchać, pisać i mówić na temat rodziny;
- uczniowie nabywają umiejętność samodzielnego poszukiwania informacji, korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- uczniowie potrafią współpracować ze sobą, rozwiązywać konflikty, negocjować;
- uczniowie potrafią samodzielnie dokonywać wyboru treści uczenia się, zgodnie z własnymi zainteresowaniami i potrzebami;
- uczniowie są zainteresowani tematyką lekcji i czują się zmotywowani do dalszej nauki języka obcego;
- uczniowie potrafią zdobyć się na refleksję nad swoją pracą (swoimi osiągnięciami językowymi i zachowaniem na lekcji).

Materiały:

1. Materiały dydaktyczne:
 - nagrania wywiadów z uczniami na temat rodziny, arkusze do zanotowania wyrażeń z tekstu, wypowiedzi uczniów

o swoich rodzinach, tabela z podobnymi wypowiedziami gimnazjalistów;

2. Materiały uzupełniające:

- komputer, Internet, słowniki, leksykony i encyklopedie;

3. Materiały pomocnicze:

- piśmiennicze: duże arkusze papieru, flamastry, karteczki samoprzylepne, klej, nożyczki, papier kolorowy, spinacze itp.;
- artystyczne: patyczki, włóczka, skrawki materiałów, balony, koraliki, piórka itp.;
- muzyczne: nagranie piosenki w języku obcym na temat rodziny, spokojne nagrania instrumentalne (do wykorzystania jako tło podczas pracy z planem), instrumenty muzyczne itp.;
- dodatkowe: albumy ze zdjęciami rodzinnymi, skrzyneczka z pamiątkami rodzinnymi (buciki niemowlęce, zdjęcie przedszkolaka, pierwszy zeszyt szkolny, najlepsza kartkówka, prezent od dziadków itp.), skrzynka pocztowa (na listy uczniów).

Przebieg lekcji: interakcje, komentarz, cele

W pracowni przygotowane zostają materiały dydaktyczne, uzupełniające i pomocnicze, które będą wykorzystywane podczas pracy według planu. Można zaaranżować glottodydaktyczne atelier.

1. Planowanie (na forum) – 5 min

Nauczyciel opowiada krótko, na czym polega praca z planem dnia. Każdy uczeń otrzyma swój własny plan, w którym będzie zaznaczał każde wykonane samodzielnie zadanie. Będą w nim zadania konieczne do rozwiązania, zadania do wyboru (trzeba wykonać co najmniej jedno z nich) oraz zadania dodatkowe dla chętnych (można je wykonywać dopiero po ukończeniu zadań koniecznych). Wszystkie zadania związane są z tematem *Rodzina*.

2. Kontrakt (na forum)

Nauczyciel wspólnie z uczniami ustala najpierw zasady pracy na lekcji.

3. Praca według planu (indywidualnie/zespołowo) – 20 min

Każdy uczeń otrzymuje kopię *Planu pracy w dniu...* i dokonuje wyboru zadań. Uczniowie rozwiązują je w dowolnej kolejności, sukcesywnie zaznaczając na swoim planie każde samodzielnie wykonane zadanie. Uczniowie pracują indywidualnie lub w małych (maksymalnie czteroosobowych) zespołach. Mogą zmieniać osoby, z którymi współpracują. Wszyscy swobodnie korzystają z dostępnych materiałów, poruszają się po pracowni, pracując w miejscach wybranych

samodzielnie. Nauczyciel w tym czasie obserwuje pracę uczniów, sprawdza zadania, które mu uczniowie przekażą (np. listy z klasowej skrzynki pocztowej).

4. Prezentacja wyników (na forum) – 10 min

Uczniowie przedstawiają wyniki pracy według planu, dzielą się doświadczeniami, pogłębiają wiedzę, ucząc się od siebie nawzajem.

5. Refleksja (na forum) – 5 min

Uczniowie opowiadają, jak im się podobała praca z planem dnia i czy chcą w przyszłości w ten sposób pracować.

6. Podsumowanie (na forum) – 5 min

Uczniowie wspólnie z nauczycielem podsumowują, czego się nauczyli, co nowego teraz potrafią. Wymieniają nowe wyrażenia i zwroty. Podsumowują w języku obcym podstawowe informacje na temat rodziny.

Przykładowy plan pracy dziennej do tematu *Rodzina* jest dostępny w wersji PDF na stronie www.jows.pl

Podsumowanie

Otwarte formy pracy są z powodzeniem stosowane w nauczaniu języka niemieckiego (i innych języków obcych) na wszystkich etapach edukacyjnych. Dostosowanie do poziomu językowego, możliwości rozwojowych uczniów, ich zainteresowań i zdolności odbywa się już w fazie planowania lekcji przez nauczyciela. Poprzez zastosowanie odpowiednich materiałów dydaktycznych, uzupełniających i pomocniczych oraz planów pracy, kart obiegowych itp. możliwe staje się wewnętrzne różnicowanie i indywidualizowanie procesów

uczenia się i nauczania języka. Wszystkie otwarte formy wymagają uwzględnienia możliwie wielu kanałów sensorycznych, a tym samym powodują aktywizację obydwu półkul mózgowych każdego ucznia. Praca na lekcji języka obcego zostaje indywidualnie dostosowana do preferowanych stylów uczenia się poszczególnych uczniów. Dzięki temu stają się oni otwarci na realizowanie osobistych celów uczenia się. Lekcja kończy się sukcesem zarówno z perspektywy uczniów, jak i nauczyciela.

Bibliografia

- Karpeta-Peć, B. (2008) *Otwarty, aktywny, samodzielny... Alternatywne formy pracy. Przewodnik dla nauczycieli języków obcych*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna.
- Karpeta-Peć, B., Sobańska-Jędrzych, J., Torenc, M. (2013) *Rozwijanie zdolności językowych na lekcji języka obcego* Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.

dr Beata Karpeta-Peć

Doktor nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa (praca doktorska na temat otwartych form uczenia się i nauczania języków obcych). Wykładowca Instytutu Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego (Zakład Glottodydaktyki). Posiada doświadczenie w nauczaniu języków obcych na wszystkich etapach edukacyjnych. Szkoli nauczycieli.